

Ecologische beoordeling uitbreiding De Eikenhof en Krolsbergen

A&W-rapport 1815

in opdracht van

Ecologische beoordeling uitbreiding De Eikenhof en Krolsbergen

A&W-rapport 1815

Foto Voorplaat

Uitbreidingslocatie camping Krolsbergen, foto: A&W

 2012

Ecologische beoordeling uitbreiding De Eikenhof en Krolsbergen. A&W-rapport 1815
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgevers

 Eikenhof/

V.O.F. Recreatiebedrijf Krolsbergen

Paaslooërweg 12/16
8378 JB Paasloo

Uitvoerder

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden

Telefoon

Fax

www.altwym.nl

Projectnummer

1983eib

Projectleider

Status

Eindrapport

Autorisatie

Goedgekeurd

Paraaf

Datum

1 maart 2013

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Situatieschets en plannen	3
2.1	Situatie	3
2.2	Plannen	3
3	Beschermde natuurwaarden	4
3.1	Beschermde gebieden	4
3.2	Beschermde soorten	5
3.3	Overzicht relevante natuurwaarden	8
4	Effecten	10
4.1	Beschermde gebieden	10
4.2	Beschermde soorten	14
5	Conclusies	17
5.1	Conclusies ten aanzien van beschermde gebieden	17
5.2	Conclusies ten aanzien beschermde soorten	17
5.3	Aanbevelingen	17
6	Literatuur	19
	<i>Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving</i>	<i>21</i>

1 Inleiding

Aanleiding

De recreatiebedrijven De Eikenhof en V.O.F. Krolsbergen zijn voornemens uit te breiden. Op dit moment bevindt het project zich in de voorbereidingsfase. In dit kader is ecologisch onderzoek gewenst om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving. Beide recreatiebedrijven hebben Altenburg & Wymenga opdracht gegeven dit onderzoek uit te voeren.

Doel

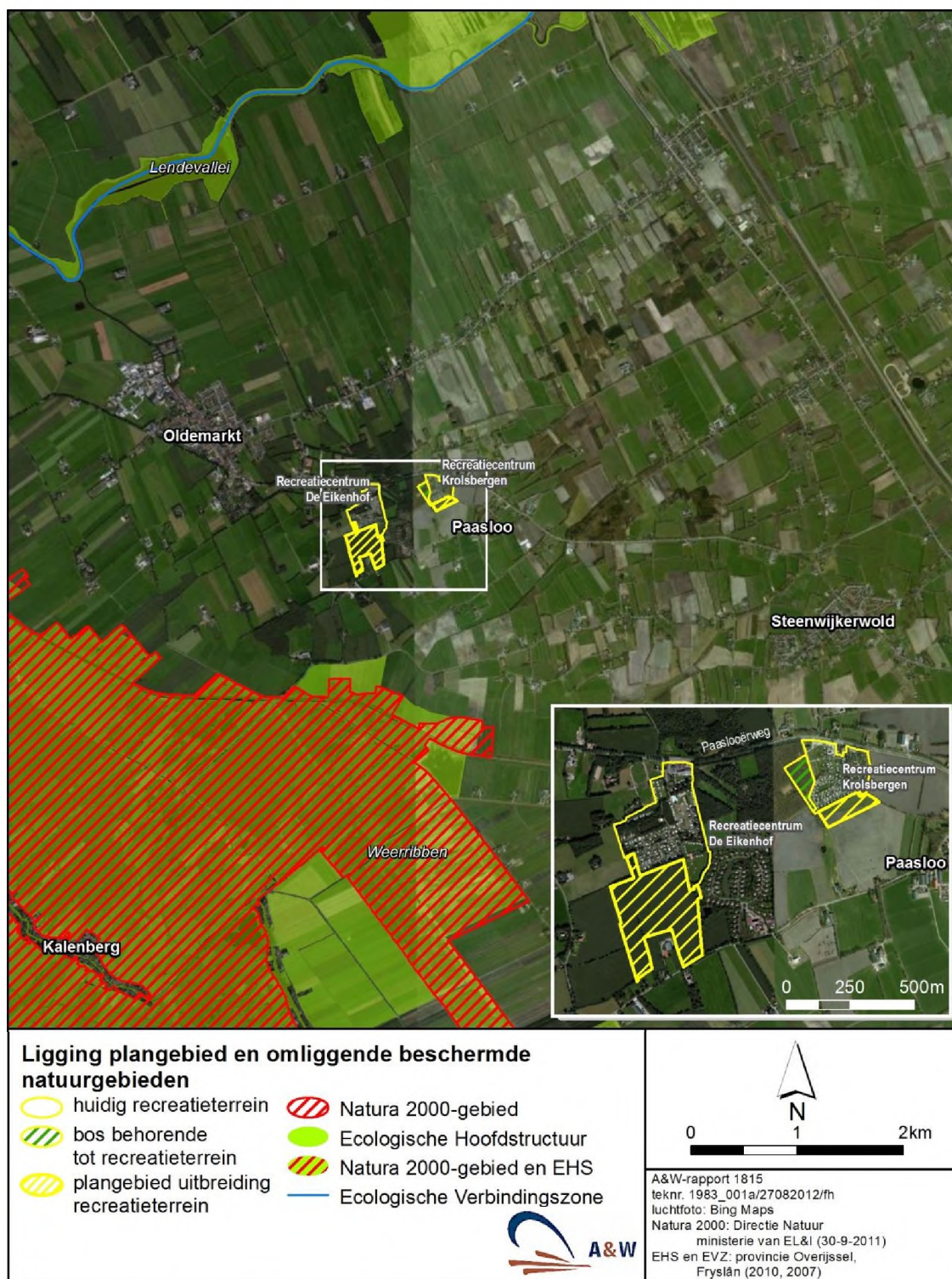
Het onderzoek dat aan deze rapportage ten grondslag ligt, is een ecologische quickscan. Bij een quickscan worden de (potentieel) aanwezige wettelijk beschermde natuurwaarden in en nabij de plangebieden in kaart gebracht. Vervolgens wordt bepaald of de desbetreffende natuurwaarden negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen herinrichting en worden eventuele effecten getoetst aan de vigerende ecologische wet- en regelgeving. Het betreft de Natuurbeschermingswet, de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur en de Flora- en Faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Aanpak

De aanpak voor dit project is als volgt.

- Situatieschets en herinrichtingsplan: afbakenen en beschrijven van de onderzoeksgebieden en van de plannen, met aandacht voor aspecten als aanleg en toekomstig gebruik (hoofdstuk 2). Uitgegaan is van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever.
- Beschermde natuurwaarden: beschrijven van de beschermde natuurwaarden in en nabij de onderzoeksgebieden beschreven en bepalen welke daarvan relevant zijn voor onderhavige beoordeling (hoofdstuk 3). Hiervoor zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites). Een belangrijke bron is de Ecologische beoordeling Residence de Weerribben te Paasloo (Koopmans 2010). Daarnaast is op 1 augustus 2012 een veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de aanwezigheid van en mogelijkheden voor beschermde en/of kritische soorten.
- Effectbepaling en beoordeling: bepalen wat het effect is van de uitvoering van de plannen op de relevante natuurwaarden en het beoordelen van effecten in het kader van de natuurwetgeving en -beleid (hoofdstuk 4).
- Conclusies: samenvatten van de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving en vaststellen welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Altenburg & Wymenga bv presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Figuur 2-1 - Ligging van de plangebieden en beschermde natuurgebieden in de omgeving.

2 Situatieschets en plannen

2.1 Situatie

De Eikenhof

Het plangebied De Eikenhof is gelegen aan de zuidzijde van het huidige recreatieterrein De Eikenhof, aan de Paasloërweg 12 te Paasloo (figuur 2-1). Het huidige terrein heeft een oppervlakte van 9,4 ha en heeft 40 toeristische plaatsen, 200 standplaatsen (voor stacaravans) en 15 recreatiewoningen. Het plangebied beslaat een oppervlakte van ongeveer 9,8 ha en bestaat uit agrarisch land dat in gebruik is als maïsakker. Het terrein wordt aan de noord- en oostzijde begrensd door een houtwal. Ten zuiden van het plangebied liggen de Binnenweg en woonerven. De westelijke grens wordt deels gevormd door een houtwal. Aan de noordzijde ligt een uitgedund essenbos met Hulst, Grote muur, Kamperfoelie, Klimop en Vlier. Binnen de akker staan twee bomenrijen. De noordelijke bomenrij bestaat uit recent geplante eiken en essen, de zuidelijke rij uit eiken met een ondergroei van Grote muur en Adelaarsvaren. Het plangebied bevat geen bebouwing of jaarrond waterhoudende watergangen.

Krolsbergen

Het plangebied Krolsbergen ligt ten zuiden van het recreatieterrein Krolsbergen aan de Paasloërweg 16 te Paasloo. Het huidige terrein heeft een oppervlakte van 4,5 ha en heeft 182 standplaatsen (voor stacaravans) en 15 recreatiewoningen. Het plangebied heeft een oppervlak van ongeveer 2 ha. Het noordelijke deel van het terrein bestaat uit een soortenarm grasland van Engels raaigras, het zuidelijke deel is in gebruik als maïsakker. De noordelijke grens wordt gevormd door een houtwal van Amerikaans krentenboompje en een sloot. De overige houtwallen bestaan uit Sleedoorn, populier, Zomereik en Hazelaar en hebben een ondergroei van Klimop, Grote muur en verschillende varens. Het plangebied wordt doorsneden door een lichte greppel, die in verbinding staat met de sloten aan de west- en oostzijde van het plangebied. De sloten rondom het plangebied zijn niet jaarrond watervoerend. Het plangebied bevat geen bebouwing.

2.2 Plannen

De Eikenhof

Het herinrichtingsplan voor de Eikenhof bestaat uit de aanleg van 210 campingplaatsen, waarvan een deel wordt ingericht als chalets (circa 123 stuks) en een deel voor toeristische plaatsen (87 kampeerplaatsen). Daarnaast worden sanitaire voorzieningen, parkeervoorzieningen, een bedrijfswoning, een kiosk en een waterpartij gerealiseerd. Hiertoe vinden grondwerkzaamheden plaats en worden verlichtingsbronnen geplaatst. De aanwezige houtwallen blijven gehandhaafd. Daarnaast worden op verscheidene plaatsen bomen en andere groenstructuren aangeplant.

Krolsbergen

De plannen voor Krolsbergen bestaan uit de realisatie van circa 60 plaatsen voor chalets en/of stacaravans. Daarnaast zijn er plannen voor het aanleggen van een speeltuin met speelvoorzieningen. In een sloot op het perceel worden mogelijk twee duikers geplaatst. Er vinden geen werkzaamheden plaats aan de omliggende boomwallen.

3 Beschermde natuurwaarden

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de wettelijk beschermde natuurwaarden die (mogelijk) aanwezig zijn in de plangebieden en de omgeving daarvan. Tevens wordt bepaald of deze natuurwaarden beïnvloed kunnen worden door de beoogde ingrepen en daardoor relevant zijn voor onderhavige ecologische beoordeling.

3.1 Beschermde gebieden

3.1.1 Natura 2000-gebieden

De plangebied maken geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied Weerribben ligt hemelsbreed op 1,0 km van de Eikenhof en 1,6 km van Krolsbergen. Het Natura 2000-gebied Rottige Meente & Brandemeer ligt hemelsbreed op ca. 7 kilometer afstand van het plangebied.

In de aanwijzingsbesluiten voor de Rottige Meente & Brandemeer, De Weerribben en De Wieden zijn (in combinatie) negen habitattypen (vegetatietypen), 11 habitatrichtlijnsoorten (plantensoorten, vissen, vleermuizen, ongewervelden), 12 broedvogelsoorten en 12 niet-broedvogelsoorten aangewezen (tabel 3-1).

Relevant in deze beoordeling zijn verstoringsgevoelige habitats en soorten, die invloed kunnen ondervinden van vaarrecreatie. Het betreft waterplanten en moerasbroedvogels: kranswierwateren, krabbenscheer- en fonteinkruidvegetaties, Roerdomp, Bruine kiekendief, Purperreiger, Zwarte stern en Snor. Deze selectie is gebaseerd op een onderbouwing, opgenomen in het visitormanagementplan Weerribben-Wieden (Van der Hut *et al.* 2009). Voor de Weerribben is een herstelopgave neergelegd voor kranswieren, fonteinkruiden/Krabbescheer, Roerdomp, Purperreiger en Zwarte stern; voor de andere geselecteerde soorten geldt een behoudsdoelstelling. Voor de Rottige Meente gelden geen herstelopgaven voor verstoringsgevoelige soorten.

Tabel 3-1 – Habitattypen en soorten met Instandhoudingsdoelen in Rottige Meente & Brandemeer, De Weerribben en De Wieden.

Habitattypen	Habitatrichtlijnsoorten	Broedvogels	Niet-broedvogels
Kranswierwateren	Platte schijfhoren	Aalscholver	Fuut
Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden	Gevlekte witsnuitlibel	Roerdomp	Aalscholver
Vochtige heide	Grote vuurvinder	Purperreiger	Kleine Zwaan
Blauwgrasland	Gestreepte waterroofkever	Bruine Kiekendief	Kolgans
Ruigten en zomen	Bittervoorn	Porseleinhoen	Gauwe Gans
Trilvenen	Grote modderkruiper	Kwartelkoning	Smient
Veenmosrietland	Kleine modderkruiper	Watersnip	Krakeend
Galigaanmoerassen	Rivierdonderpad	Zwarte Stern	Tafeleend
Hoogveenbos	Meervleermuis	Paapje	Kuifeend
	Geel schorpioenmos	Snor	Nonnetje
	Groenknolorchis	Rietzanger	Grote Zaagbek
		Grote karekiet	Visarend

3.1.2 Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De Ecologische Hoofdstructuur omvat natuurgebieden, beheersgebieden en ecologische verbindingzones. De Provincie Overijssel heeft de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) vastgesteld in het Streekplan Overijssel 2000+ (Provincie Overijssel 2005). Beide plangebieden maken geen deel uit van de PEHS. Het meest nabij gelegen EHS-gebied is De Weerribben ten zuiden van de plangebieden; ten noordwesten liggen De Rottige Meenthe & Brandemeer en ten noorden op ca. 3,4 km afstand de Lendevallei.

Gezien de relatief grote afstand en het gebruik van het tussenliggende gebied (waaronder verschillende wegen en agrarisch land), ligt de PEHS buiten de invloedssfeer van de plannen en is de regelgeving omtrent de PEHS niet relevant voor onderhavige beoordeling.

3.1.3 Overige gebiedsbescherming

Behalve de hierboven beschreven wet- en regelgeving kunnen natuurwaarden van specifieke gebieden ook via andere regelgeving zijn beschermd, bijvoorbeeld volgens verordeningen. Het plangebied en de directe omgeving ervan zijn niet beschermd door dergelijke overige vormen van gebiedsbescherming.

3.2 Beschermd soorten

Beide plangebieden worden in agrarisch gebruikt en zijn omgeven door houtwallen. Beide gebieden vormen geschikt leefgebied voor diverse natuurwaarden. Hieronder is per soortgroep besproken welke wettelijk beschermde soorten in de omgeving van de plangebieden voorkomen en welke daarvan mogelijk van de plangebieden gebruik maken en/of door de herinrichting mogelijk worden beïnvloed.

3.2.1 Planten

Als gevolg van intensief agrarisch gebruik is de soortenrijkdom aan planten in beide plangebieden beperkt. De meest interessante flora is te vinden in de ondergroei van de verscheidene houtsingels. Aan de westzijde van het plangebied Krolsbergen is Eikvaren aangetroffen. In de zuidoosthoek van plangebied De Eikenhof groeit het licht beschermde Grasklokje. Bij andere houtwallen groeien Adelaarsvaren, Grote muur en Muizenoor. Tijdens het veldbezoek zijn geen wettelijk beschermde plantensoorten aangetroffen. Als gevolg van het intensieve agrarische gebruik van beide plangebieden, worden hier geen andere wettelijke beschermde plantensoorten verwacht.

3.2.2 Ongewervelde diersoorten

Tijdens het veldbezoek is een aantal vlinder- en libellensoorten aangetroffen, te weten Atalanta, Dagpauwoog, Gehakelde aurelia, Koolwitje, Landkaartje, Bont zandoogje en Bandheidelibel.

De wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten die in Nederland voorkomen, zoals bepaalde soorten dagvlinders, libellen en andere watergebonden organismen, stellen zeer specifieke eisen aan hun leefgebied. Gezien het ontbreken van ecologische randvoorwaarden

voor deze soortengroep in de plangebieden worden wettelijk beschermde ongewervelde soorten niet verwacht. De geraadpleegde verspreidingsgegevens bevestigen dit beeld (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, Bos *et al.* 2006, EIS *et al.* 2007, Bouwman *et al.* 2008).

In de omgeving van het plangebied zijn drie zwaar beschermde libellensoorten aangetroffen, te weten Groene glazenmaker en Noordse winterjuffer (Van Maanen & Plantinga 2005, Wymenga *et al.* 2005, waarneming.nl). Libellen zijn voor hun reproductie gebonden aan jaarrond waterhoudende elementen, die in beide plangebieden niet aanwezig zijn. Het plangebied vervult daarom geen functie als voortplantingslocatie voor deze soorten. De aanwezige houtsingels kunnen door deze soorten echter wel gebruikt worden als onderdeel van het foerageergebied. Noordse winterjuffers trekken in het najaar naar heideterreinen op hogere zandgronden en overwinteren in bossen of langs bosschages met een goed ontwikkelde ondergroei van kruiden en struiken. Deze soort is tussen 2010 en 2012 aangetroffen in houtwallen aan de oost- en zuidzijde van het plangebied De Eikenhof (www.waarneming.nl).

Op basis van de verspreidingsgegevens, het ontbreken van jaarrond waterhoudende watergangen en het agrarische gebruik van de plangebieden, worden geen andere wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten in de plangebieden verwacht.

3.2.3 Vissen

De sloten binnen de plangebieden zijn niet jaarrond waterhoudend, waardoor geen (wettelijk beschermde) vissoorten worden verwacht.

3.2.4 Amfibieën

Uit verspreidingsgegevens van amfibieën blijkt dat in de omgeving van het plangebied alleen waarnemingen bekend zijn van enkele licht beschermde soorten, zoals Kleine watersalamander, Bruine kikker en Gewone pad (Van Delft *et al.* 2011). De plangebieden kunnen onderdeel uitmaken van het foerageer- en overwinteringsgebied van deze soorten.

In het zuidelijker gelegen natuurgebied De Weerribben komt de zwaar beschermde Heikikker voor (Van Delft *et al.* 2011). Door het ontbreken van geschikt leefgebied in beide plangebieden, wordt deze soort hier niet verwacht.

3.2.5 Reptielen

Uit verspreidingsgegevens van reptielen blijkt dat in de omgeving van het plangebied de middelzwaar beschermde Levendbarende hagedis en de zwaar beschermde Ringslang voorkomen (Van Delft *et al.* 2011). Beide plangebieden zijn door het huidige agrarische gebruik en de ruige ondergroei van de houtwallen en bosschages ongeschikt voor deze soorten. Om deze reden wordt de genoemde en andere reptielsoorten niet in de plangebieden verwacht.

3.2.6 Vogels

Beide plangebieden liggen in het agrarische gebied net ten zuiden van de bebouwde kom van Paasloo en worden omgeven door boomwallen. Hierdoor is het gebied geschikt voor vogelsoorten als Spotvogel, Tjiftjaf, Geelgors, Heggenmus, Houtduif en Zanglijster. Tijdens het veldbezoek zijn de houtwallen onderzocht op de aanwezigheid van horsten van roofvogels en

oude nesten van kraaien of eksters, die benut kunnen worden door onder andere Ransuilen. Deze zijn niet aangetroffen.

3.2.7 Vleermuizen

Vleermuissoorten die in de ruime omgeving van het plangebied (kunnen) voorkomen, zijn Meervleermuis, Baardvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger, Watervleermuis, Rosse vleermuis, Franjestaart, Ruige dwergvleermuis en Gewone dwergvleermuis (Douma *et al.* 2011, www.zoogdieratlas.nl).

Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder worden deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. Beide plangebieden bevatten geen bebouwing. Tevens bevatten de bomensingels geen holten die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats van vleermuizen. Om deze ontbreken geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen in de plangebieden.

Foerageergebied

Beide plangebieden vormen geschikt foerageergebied voor een aantal van bovengenoemde soorten. Soorten als Meervleermuis en Watervleermuis foerageren met name boven (grotere) wateren waardoor deze niet in de plangebieden worden verwacht.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken vleermuizen om zich te oriënteren meestal gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals lanen, boomsingels, (oevers van) watergangen en straatpatronen. Rond beide plangebieden zijn houtwallen aanwezig die geschikt zijn als vliegroute van vleermuizen.

3.2.8 Overige zoogdiersoorten

Licht beschermde soorten

Door de aanwezigheid van houtsingels, bosschages, akker en grasland zijn de plangebieden geschikt voor een aantal licht beschermde soorten als Wezel, Ree, Veldmuis, Haas, Konijn en Egel (Douma *et al.* 2011, zoogdieratlas.nl). Tijdens het veldbezoek zijn op verscheidene plaatsen sporen gevonden en is een zichtwaarneming gedaan van een Ree.

Middelzwaar beschermde soorten

In de omgeving van het plangebied komen de middelzwaar beschermde Steenmarter en Eekhoorn voor (Douma *et al.* 2011,). De Steenmarter heeft zijn verspreidingsgebied de afgelopen tientallen jaren flink uitgebreid en schuwt daarbij de menselijke omgeving niet. Het is mogelijk dat de plangebieden deel uitmaken van het foerageergebied van een Steenmarter, die verblijfplaatsen kan hebben in de omgeving. Eekhoorns hebben een sterke voorkeur voor naaldbossen, of gemengd bos waarin naaldbomen overheersen. Dergelijke situaties zijn binnen beide plangebieden niet aanwezig, waardoor geschikt leefgebied voor deze soort ontbreekt. Er worden geen andere middelzwaar beschermde zoogdiersoorten in en nabij de plangebieden verwacht.

Zwaar beschermde soorten

In de omgeving van de plangebieden zijn verschillende waarnemingen bekend van de zwaar beschermde Boommarter, Waterspitsmuis en Otter (Douma *et al.* 2011, www.zoogdieratlas.nl). Voor de Boommarter geldt, net als voor de Steenmarter, dat de plangebieden deel uit kunnen maken van het foerageergebied, maar verblijfplaatsen binnen de gebieden kunnen worden uitgesloten. Waterspitsmuis en Otter zijn sterk gebonden aan faunarijke oppervlaktewater. Dergelijke situaties zijn in beide plangebieden niet aanwezig waardoor deze soorten hier niet worden verwacht. Er worden geen andere zwaar beschermde zoogdiersoorten in en nabij de plangebieden verwacht.

3.3 Overzicht relevante natuurwaarden

Op basis van de uitgevoerde inventarisatie is in tabel 3-2 op een rij gezet welke wettelijk beschermde natuurwaarden in de (ruime) omgeving van de plangebieden en/of (mogelijk) in de plangebieden voorkomen. Daarnaast is aangegeven of de desbetreffende natuurwaarden kunnen worden beïnvloed door de beoogde herinrichting. Deze natuurwaarden (gebieden en soorten) zijn onderwerp van de bepalingen en toetsing van effecten.

Tabel 3-1 - Overzicht van wettelijk beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied. Van de natuurwaarden wordt aangegeven of zij aanwezig zijn in de (ruime) omgeving en/of in het plangebied, de status volgens de [REDACTED], de relevante wet- en regelgeving en of de betreffende natuurwaarde relevant is voor onderhavige beoordeling. Aanwezigheid: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig, maar niet vastgesteld, w = waarschijnlijk aanwezig, (i) = mogelijk foeragerend, (v) = mogelijke vliegroute. Categorieën van de Rode Lijst: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE) en ernstig bedreigd (EB), +/- = afhankelijk van de soort. Beschermingsregime: Nb-wet = Natuurbeschermingswet 1998, Ffw = Flora- en faunawet, waarbij 1 = licht beschermd, 2 = middelzwaar beschermd en 3 = zwaar beschermd.

Natuurwaarde	Afstand tot plangebied en			Beschermings-regime	Relevant voor onderhavige beoordeling
Beschermde gebieden					
De Weerribben	1 km			Nb-wet	ja
Rottige Meenthe & Brandemeer	7 km			Nb-wet	ja
Lendevallei	3,4 km			SVIR	nee
Overige gebiedsbescherming	-			n.v.t.	nee
	Aanwezig in omgeving	Aanwezig in plangebied	Rode Lijst-status		
Beschermde soorten					
Licht beschermde planten (§3.2.1)	+	+	-	Ffw 1	ja
Ongewervelde diersoorten (§3.2.2)	-	-	nvt	Ffw 1-3	nee
Bandheidelibel	+	+	GE	-	nee
Groene glazenmaker	+	-	BE	Ffw 3	nee
Noordse winterjuffer	+	+	EB	Ffw 3	ja
Vissen	+	-	-	Ffw 1-3	nee
Licht beschermde amfibieënsoorten (§3.2.4)	+	+	-	Ffw 1	ja
Heikikker	+	-	KW	Ffw 3	nee
Levendbarende hagedis	+	-	-	Ffw 2	nee
Ringslang	+	-	KW	Ffw 3	nee
Inheemse broedvogels	+	+	+/-	Ffw	ja
Vleermuizen	+	(+)	+/-	Ffw 3	ja
Licht beschermde zoogdiersoorten (§3.2.8)	+	+	+/-	Ffw 1	ja
Steenmarter	+	(f)	-	Ffw 2	ja
Eekhoorn	+	-	-	Ffw 2	nee
Boommarter	+	(f)	KW	Ffw 3	ja
Waterspitsmuis	+	-	KW	Ffw 3	nee
Otter	+	-	EB	Ffw 3	nee

4 Effecten

Op basis van het overzicht van de beschermde natuurwaarden (hoofdstuk 3) worden in dit hoofdstuk de wettelijk beschermde gebieden en soorten besproken die mogelijk negatieve effecten ondervinden. Wettelijk beschermde natuurwaarden die in dit hoofdstuk niet worden genoemd, komen hoogstwaarschijnlijk niet voor in de plangebieden en/of ondervinden geen negatieve effecten van de beoogde ingrepen.

Het inrichtingsplan omvat de realisatie van verblijfseenheden en recreatievoorzieningen. Hiertoe worden grondwerkzaamheden uitgevoerd, verharding en verlichting geplaatst en duikers aangelegd. In de toekomstige situatie worden beide terreinen gebruikt door recreanten. Dit kan verlies van biotoop van wettelijk beschermde soorten tot gevolg hebben. Daarnaast kunnen de werkzaamheden voor de herinrichtingen leiden tot een (tijdelijk) verlies van kwaliteit van het beschikbare biotoop voor soorten met een beschermde status. Negatieve effecten op beschermde natuurwaarden kunnen betrekking hebben op aantasting of verlies van leefgebied (als gevolg van grondbeslag) en/of op verstoring tijdens de aanleg of het nieuwe gebruik.

Onder de voor De Weerribben en De Wieden aangewezen broedvogelsoorten bevinden zich enkele broedvogelsoorten – Roerdomp, Purperreiger en Bruine kiekendief – die op grotere afstand van de broedplaatsen buiten het Natura 2000-gebied voedsel kunnen zoeken. De maïspcelen en soortenarme graslanden met houtsingels van het plangebied vormen echter geen geschikt voedselgebied voor moerasvogels. Voor ganzen en Smienten, die 's winters verblijven in De Wieden, liggen de percelen buiten het gebied waar gevoerd wordt (Van der Hut 2013). Er is daarom geen effect van herinrichting en/of terreingebruik op deze soorten. In het winterhalfjaar verblijven ganzen en [REDACTED]. Zij foerageren in de wijde omgeving. Eventuele verstoringseffecten op deze soortengroep is niet aan de orde, omdat de recreatieterreinen in het winterhalfjaar gesloten zijn.

Gezien de relatief grote afstand van de plangebieden tot Natura 2000-gebieden hebben de plannen geen direct effect binnen de genoemde Natura 2000-gebieden. De vraag is wel of indirecte effecten kunnen optreden via stikstofdepositie als gevolg van extra verkeersbewegingen en via verstoring als gevolg van een verhoogde recreatiedruk.

4.1 Beschermde gebieden

4.1.1 Natuurbeschermingswet: Voortoets

Stikstofdepositie

De Eikenhof en Krolsbergen liggen nabij het Natura 2000-gebied De Weerribben en De Wieden, waar habitattypen en soorten voorkomen, die gevoelig zijn voor stikstofdepositie. De vraag is of een toename van verkeersbewegingen van en naar de recreatieterreinen een hogere depositie op groeiplaatsen van gevoelige vegetaties binnen Natura 2000-gebied tot gevolg heeft.

De stikstofgevoelige habitattypen in De Weerribben en De Wieden zijn kranswierwateren, meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, vochtige heide, blauwgrasland, trilveen, veenmosrietland, galigaanmoeras en veenbossen (tabel 4.1). Het kwalificerende habitatype zomen en ruigten is in dit overzicht niet opgenomen. Dit type komt voor in voedselrijke omstandigheden. Uitgedrukt in mol per ha per jaar varieert de kritische depositiewaarde van

700 tot 1.300 mol per ha per jaar voor de afzonderlijke habitattypen. Naast de genoemde habitattypen zijn ook Geel schorpioenmos en Groenknolorchis relevant, aangezien voor deze voor stikstofgevoelige soorten eveneens instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd. Beide soorten komen voor in het habitatype Overgangs en trilvenen. Stikstof komt beschikbaar via het oppervlaktewater, door atmosferische depositie en door bodemprocessen. De atmosferische depositie is de belangrijkste bron van stikstof voor de terrestrische vegetaties. Daarom zijn kranswierwateren en meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden in deze beoordeling van eventuele veranderingen van atmosferische stikstofdepositie minder van belang.

Tabel 4-1 - Habitattypen met instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden Rottige Meente & Brandemeer, De Weerribben, De Wieden, het Zwarte Meer en Oldematen & Veerslootlanden, gevoelig voor stikstofdepositie. Opgenomen zijn kritische depositiewaarden opgenomen Van Dobben & Van [REDACTED] 2008.

Habitatype	Kritische depositiewaarde (mol N / ha / jaar)
H3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische Chara spp. vegetaties (kranswierwateren)	2.100
H3150 Meren met Krabbescheer en fonteinkruiden	2.100
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met [REDACTED] tetralix	1.300
H6410 Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (blauwgrasland)	1.100
H7140a Overgangs- en trilveen (trilveen)	1.200
H7140b Overgangs- en trilveen (veenmosrietland)	700
H7210 Kalkhoudende moerassen met Cladium mariscus en soorten van het Caricion davallianae (galigaanmoeras)	1.100
H91D0 Veenbossen	1.800

In de beoordeling van effecten is de afstand van wegen tot groeilocaties van belang. Het gevoeligste habitatype, veenmosrietland, is aanwezig langs de Veneweg aan het westeinde van Wanneperveen op ca. 200 m afstand. Tussen de Belterwijde en Beulakerwijde liggen enkele kleine groeilocaties dicht bij de weg. Langs de N334 (oostelijk van Belt-Schutsloot) zijn groeilocaties op ca 100 m afstand aanwezig.

De capaciteitsuitbreiding betreft een toename van in totaal 270 verblijfseenheden. Op basis van een bezettingsgraad in de maanden april-oktober van 13,5% voor toeristische plaatsen en van 40% voor standplaatsen (gegevens CBS 2012 en gegevens De Eikenhof) betreft het gemiddeld 43 bezette verblijfseenheden op jaarbasis. Kengetallen voor verkeersgeneratie van verschillende typen verblijfsaccommodaties zijn toegepast om het aantal extra verkeersbewegingen te schatten. Als kengetallen zijn gebruikt: 0,4 motorvoertuigbewegingen/dag voor een camping als maat voor toeristische plekken en 2,8 motorvoertuigbewegingen/dag voor een bungalowpark als maat voor standplaatsen (CROW 2012). Deze kengetallen leveren een berekende verkeersgeneratie op van gemiddeld 105 verkeersbewegingen per dag.

Op basis van onderzoek aan stikstofdepositie van langs wegen is het mogelijk het effect van verkeersgeneratie op stikstofdepositie te schatten. Langs een (snel)weg met circa 100.000 voertuigen per etmaal loopt de depositie op 10 meter afstand van de weg uiteen van circa 1.000 tot 1.700 mol/ha/jaar. Op 500 meter is dit gemiddeld nog circa 65 mol/ha/jaar en op 3.000 meter circa 10-15 mol/ha/jaar (Jaspers *et al.* 2011). Op 100 meter afstand is het depositieniveau ca 250 mol/ha/jaar op basis van de door Jaspers beschreven relatie. Langs de provinciale ontsluitingswegen door en langs De Weerribben en De Wieden, met maximaal ca.

5.000 voertuigen per etmaal, is de depositie van wegverkeer op 100 meter afstand van de weg - waar stikstofgevoelige habitattypen aanwezig kunnen zijn - 12,5 mol/ha/jaar.

In de bijdrage aan stikstofdepositie binnen Natura 2000-gebied speelt de verdeling van verkeersbewegingen over het gebied, in het bijzonder via de ontsluitingswegen door en langs Natura 2000-gebied, een grote rol. Deze verdeling is niet bekend. De Eikenhof en Krolsbergen liggen aan de Paasloërweg richting De Weerribben ofwel richting Steenwijk en de Eese. Vanuit Steenwijk kan een route via de N333 en N334 langs De Wieden gevolgd worden. Indien een kwart van het aantal extra verkeersbewegingen (26,25) plaatsvindt via de N334 met nabijgelegen stikstofgevoelige habitattypen, dan zou op basis van bovenvermelde relatie (12,5 mol/ha/jaar op 100 m afstand bij 5.000 mv/etmaal) een verhoging van de stikstofdepositie op kunnen treden van 0,1 mol/ha/jaar. Dit is zo gering dat geen sprake is van een negatief ecologisch effect; stikstofgevoelige habitattypen in De Weerribben en De Wieden worden niet nadelig beïnvloed.

De grens voor een ecologisch meetbaar effect kan - arbitrair - gesteld worden op 0,5% van de kritische depositiewaarde (KDW) voor het gebied (Jaspers *et al.* 2010). Afgemeten aan de KDW van 700 mol/ha/jaar voor veenmosrietland is deze waarde 3,5 mol/ha/jaar. Deze grenswaarde is verdedigbaar vanuit het principe dat onder deze grens de aan de bron toerekenbare depositie zo laag is dat deze niet meer afzonderlijk meetbaar is en dat de ecologische effecten niet meer herleidbaar zijn tot deze bron. De Provincie Overijssel hanteert in haar beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen (Provincie Overijssel 2010) bij uitbreiding van agrarische bedrijven tot en met 2013 een drempelwaarde van 1 % van de kritische depositiewaarde; in dit geval is deze waarde 7 mol/ha/jaar.

Recreatiedruk

De capaciteitsuitbreiding gaat uit van een toename in totaal 270 verblijfseenheden (183 standplaatsen en 87 toeristische plaatsen), met een totale capaciteit van ca. 1.000 personen. In verhouding tot de huidige situatie – met 452 verblijfseenheden en een capaciteit van ca. 1.768 personen – betekent dit een toename van 50-60%. In Steenwijkerland bevindt zich een groot aantal accommodaties (bungalows, campings, hotels, bungalowparken, appartementen, jeugdherbergen), waar gasten verblijven die De Weerribben en De Wieden kunnen bezoeken. Op basis van een inventarisatie van accommodaties in de gemeente in 2012 (Van der Hut *et al.* 2013) is de totale capaciteit ca. 6.500 verblijfplaatsen. De Eikenhof en Krolsbergen voegen hier ongeveer 4% aan toe in capaciteit. Voor een effectenanalyse is het extra aantal gemiddeld genomen *bezette* verblijfseenheden relevant. In het initiatief zijn 183 standplaatsen (stacaravans, chalets) en 87 toeristische plaatsen (kampeerplaatsen) opgenomen. De bezettingsgraad van deze twee categorieën zijn gemiddeld 13,5% en 40% in het seizoen (april-oktober) en 6,75% resp. 20% op jaarbasis (CBS 2012, cijfers De Eikenhof). Het uitbreidingsplan betreft dan in totaal gemiddeld 43 bezette eenheden op jaarbasis (met een maximum van 114 in augustus). In vergelijking met het totaal aantal bezette verblijfseenheden in de gemeente op jaarbasis (1.044, Van der Hut 2013) betreft het 4,1%.

Het gedrag van de recreant speelt een grote rol in effecten op recreatiedruk in De Weerribben en De Wieden. Vanuit verblijfsaccommodaties op korte afstand van open water worden vaker vaartochten ondernomen dan vanuit accommodaties in bosrijk gebied. Het is waarschijnlijk dat personen die op de terreinen van De Eikenhof en Krolsbergen verblijven meer gericht zijn op wandel- en fietstochten (naar de Eese en omgeving bijvoorbeeld) en minder op vaartochten in De Weerribben en De Wieden. Dit blijkt ook uit een onderzoek van het [REDACTED] Eikenhof zelf: 35,6% van de gasten onderneemt fietstochten en 3,5% gaat wel eens varen, een

verhouding van ongeveer 10:1. Op een watergebonden camping in bijvoorbeeld Ossenzijl, Belt-Schutsloot of Giethoorn ligt het percentage dat gaat varen veel hoger. Het uitbreidingsplan voor De Eikenhof en Krolsbergen zal de recreatiedruk in De Weerribben en De Wieden daarom minder verhogen dan de groei aan verblijfsaccomodaties (4,1%): waarschijnlijk minder dan 1%. Het aantal dagrecreanten in de gemeente is niet gekwantificeerd, maar geschat wordt dat dagrecreatie ongeveer de helft van de totale recreatieomvang uitmaakt (Van der Hut *et al.* 2009). Dit betekent dat het initiatief kan leiden tot een groei van de recreatiedruk in De Weerribben en De Wieden met maximaal 0,5%. Uit onderzoek naar effecten van vaarrecreatie op verstoringsgevoelige moerasbroedvogels in De Wieden en De Weerribben blijkt dat een meetbaar effect op kan treden bij een groei van de recreatiedruk met minimaal 9% (Van der Hut 2013). In dat geval kan geschikt leefgebied verdwijnen van de meest kwetsbare soort in dit geval, de Roerdompen. De conclusie is daarom dat het initiatief op zichzelf niet leidt tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden De Weerribben en De Wieden.

Cumulatie van effecten in De Weerribben en De Wieden

De vraag is of de capaciteitsuitbreiding in combinatie met andere plannen wel leidt tot een zodanige verhoging van de recreatiedruk, dat negatieve effecten op moerasbroedvogels in De Weerribben en De Wieden op kunnen treden.

Ontwikkelingsmogelijkheden via het Bestemmingsplan Recreatieterreinen leiden, uitgaand van de voorkeursvariant, uitsluitend tot een meetbaar effect op de Snor. Datzelfde geldt voor ontwikkelruimte in het Bestemmingsplan Buitengebied met betrekking tot vestiging van bed & breakfast op agrarische bedrijven. Rekening houdend met positieve effecten voor deze soort in moerasontwikkelingsgebied binnen de Natura 2000-grenzen zijn er echter geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van De Weerribben en De Wieden (Van der Hut 2013). Dit betekent dat ook in cumulatie geen sprake is van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van moerasbroedvogels in De Weerribben en De Wieden.

Effecten in andere Natura 2000-gebieden

Het Natura 2000-gebied Rottige Meente & Brandemeer ligt binnen bereik van beide creatieterreinen. In dit gebied zijn Roerdomp en Grote karekiet aangewezen broedvogelsoorten. Waar het gaat om effecten van recreanten is daarom de vraag of deze broedvogels extra verstoring kunnen ondervinden. Het is waarschijnlijk dat een deel van de recreanten in dit gebied actief kunnen zijn. De Rottige Meente en de Brandemeer zijn niet voor watersporters toegankelijk, met uitzondering van kanoërs. Het aantal kanovaarders in de deze gebieden is niet onderzocht, maar op basis van terreinervaring is deze heel beperkt (med. [redacted], Staatsbosbeheer). De ervaring is dat de ligging van de wandelpaden en fietspaden een goede zonering met zich meebrengt, zodat de kern van het gebied ongestoord blijft. Additionele verstoringseffecten worden daarom niet verwacht.

Effecten op de Meervleermuis

De Meervleermuis is als soort met instandhoudingsdoel opgenomen in de aanwijzingsbesluiten van De Weerribben en de Rottige Meente & Brandemeer. Voor deze soort geldt dat externe effecten mogelijk zijn. Meervleermuizen verblijven in kraamkolonies buiten het Natura 2000-gebied en foerageren daarbinnen. In Paasloo bevindt zich een kolonie. Vanuit deze kolonie ondernemen de vleermuizen foerageervluchten naar De Weerribben, waarbij ze (foeragerend) langs oevers en houtsingels vliegen. Het is mogelijk dat ze daarbij het plangebied passeren via de aanwezige houtsingels. Het plaatsen van verlichting kan een verstoringseffect hebben op langsvliegende Meervleermuizen, zodat de functionaliteit van vliegroutes negatief beïnvloed kan worden. Indien lichtuitstraling op de houtsingels voorkomen wordt, veroorzaakt de

herinrichting geen negatief effect. Dit is mogelijk door gebruik te maken van laag geplaatste verlichting, of van naar beneden gerichte armaturen.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Licht beschermde planten-, amfibieën- en zoogdiersoorten

Onder invloed van de ingrepen wordt een deel van de plangebieden (tijdelijk) minder geschikt voor de (mogelijk) in deze gebieden aanwezige licht beschermde planten, amfibieën en zoogdieren. In de omgeving is echter ruim voldoende alternatief leefgebied aanwezig. Na de herinrichting vormt het plangebied voor de meeste van deze soorten weer geschikt leefgebied. Voor licht beschermde soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstellingsregeling van enkele verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Om deze redenen veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde planten-, amfibieën- en zoogdiersoorten.

4.2.2 Noordse winterjuffer

In Hoofdstuk 3 is beschreven dat Noordse winterjuffers zijn waargenomen in de boomsingels bij de plangebieden. Het gaat hier waarschijnlijk om zwervende exemplaren. Het plangebied heeft voor de soort geen betekenis als voortplantingsplaats. Waar zwervende en overwinterende Noordse winterjuffer terecht komen is in grote mate afhankelijk van de heersende windrichting en het toeval. Om deze reden zijn de singels die mogelijk fungeren als foerageer-, en/of overwinteringsgebied niet aan te merken als vaste rust- of verblijfplaats. Aangezien er in de omgeving van het plangebied voldoende alternatieve ruigten, bosschages en rietlanden zijn te vinden, kan worden geconcludeerd, dat het plangebied niet van belang is voor de gunstige staat van instandhouding van de Noordse winterjuffer. Bovendien blijven de boomsingels onaangetast bij de uitbreiding. Om deze redenen kan worden geconcludeerd, dat de uitbreidingen geen conflict veroorzaken met de Flora- en faunawet ten aanzien van Noordse winterjuffer.

4.2.3 Vogels

Broedvogels algemeen

Tijdens aanlegwerkzaamheden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is een afdoende optie. Een alternatief is om versturende werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven. Mochten er toch vogels tot broeden komen en worden verstoord door de werkzaamheden, dan ontstaat een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de werkzaamheden worden gestaakt tot na de broedperiode.

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet. Een aantal vogelsoorten maakt echter gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Soorten die op deze lijst staan zijn bijvoorbeeld Buizerd, Sperwer, Boomvalk, Ransuil en Roek. Tijdens het veldbezoek zijn beide plangebieden onderzocht op de aanwezigheid van (potentiële) nesten van vogelsoorten die op deze lijst staan. Deze zijn niet aangetroffen. Om deze reden veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van jaarrond beschermde vogelsoorten.

4.2.4 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij soorten die niet zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Verblijfplaatsen

In de plangebieden ontbreken geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen. Om deze reden veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen.

Foerageergebied

De plangebieden maken naar verwachting deel uit van het foerageergebied van vleermuizen. De beoogde herinrichting zal geen grote wijzigingen veroorzaken in de huidige kwaliteit van dit deel van het foerageergebied. Het is zelfs mogelijk dat de situatie als foerageergebied voor soorten als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger verbetert in de nieuwe situatie. Bovendien is in de directe omgeving voldoende kwalitatief vergelijkbaar foerageergebied beschikbaar. Om deze redenen kan worden geconcludeerd dat de beoogde herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet veroorzaakt ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen.

Vliegroutes

Het is mogelijk dat de bomenrijen binnen en langs beide plangebieden een functie hebben als vliegroute voor vleermuizen. De herinrichting omvat geen werkzaamheden aan deze bomen. Wel worden lichtbronnen in beide gebieden geplaatst. Indien deze lichtbronnen tevens de bomenrijen verlichten, kan dit een verstoring effect hebben op de functionaliteit van deze (potentiële) vliegroutes. In dat geval kan een conflict met de Flora- en faunawet niet worden uitgesloten. Als lichtuitstraling op de bomenrijen wordt voorkomen, veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen. Dit kan worden bewerkstelligd door naar beneden gerichte armaturen te gebruiken of de lichtbronnen dusdanig te plaatsen dat deze niet op de bomen schijnen. Indien de bomenrijen binnen en langs de plangebieden niet worden verlicht, veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen.

4.2.5 Steenmarter en Boomarter

Het is mogelijk dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van de middelzwaar beschermde Steenmarter en zwaar beschermde Boomarter. Door de ingrepen gaat mogelijk een zeer beperkt deel van het foerageergebied van de middelzwaar beschermde Steenmarter en zwaar beschermde Boomarter (tijdelijk) verloren. Er is in de omgeving echter

ruim voldoende alternatief foerageergebied voorhanden, zodat de functionaliteit van eventueel in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van deze soorten blijft gewaarborgd. Om deze reden veroorzaken de uitbreidingen geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Steenmarter en Boomarter.

5 Conclusies

In dit hoofdstuk zijn de conclusies ten aanzien van relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en is aangegeven hoe de beoogde herinrichting van de recreatieterreinen zich verhoudt tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1 Conclusies ten aanzien van beschermde gebieden

Natuurbeschermingswet: Voortoets

De conclusie van de Voortoets is, dat als gevolg van de uitbreidingen geen meetbaar effect optreedt op stikstofgevoelige habitattypen binnen Natura 200-gebied als gevolg van extra verkeersbewegingen. Evenmin treedt een meetbaar verstoringseffect op moerasbroedvogels in De Weerribben en De Wieden op als gevolg van extra vaartochten in deze gebieden. Ook in cumulatie met andere ontwikkelingen in de recreatie kunnen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van habitattypen en vogels in beide gebieden uitgesloten worden.

Ten aanzien van de overige aangewezen natuurwaarden geldt dat er geen sprake is van een kans op een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelen van omliggende Natura 2000-gebieden, mits verstoring van de mogelijk aanwezige vliegroute van Meervleermuis wordt voorkomen (§ 4.1.1).

Overige gebiedsbescherming

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflicten met de ecologische wet- en regelgeving omtrent de EHS en overige vormen van gebiedsbescherming.

5.2 Conclusies ten aanzien beschermde soorten

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde soorten, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- broedende vogels en hun nesten worden niet verstoord (§ 4.2.3).
- er vindt geen lichtuitstraling plaats op (potentiële) vliegroutes van vleermuizen langs de bomenrijen binnen en grenzend aan de plangebieden (§ 4.2.4).

5.3 Aanbevelingen

Hieronder is een aantal aanbevelingen op een rij gezet waarmee invulling kan worden gegeven aan de bovenstaande voorwaarden ten aanzien van de Flora- en faunawet en de Zorgplicht (artikel 2 van deze wet):

- handhaaf zoveel mogelijk de huidige houtsingels langs de randen van de plangebieden. Hiermee wordt leefgebied voor beschermde kleine, grondgebonden zoogdieren en broedvogels en foerageerzones van vleermuizen behouden;
- handhaaf een open zone van minimaal 10 meter langs de houtsingels, zodat de houtsingels geschikt blijven als foerageerroute voor de vleermuizen;
- voorkom verstoring van vleermuizen door verlichting van paden en wegen zoveel mogelijk door armaturen naar beneden te laten schijnen en niet in de richting van aangrenzend weidegebied of houtsingels.

6 Literatuur

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.
- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Delft, J. van, A. de Bruin & P. Frigge 2011. Waarnemingenoverzicht 2010. RAVON 42, jaargang 13 nummer 4; 105-119. RAVON, Nijmegen.
- Dobben, H.F. van & A. van Hinsberg. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden, Alterra-rapport 1654, 2008.
- Douma, M., C.P.M. Zoon & A.D. Bode, 2011. De Zoogdieren van Overijssel, leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2010. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Hut, R.M.G. van der, Ch. de Jonge, R. Berkers, L. Davids 2009. Visitormanagementplan Weerribben-Wieden. Optimalisatie en zonering van recreatie in Natura 2000-gebied. A&W-rapport 1146. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden/ Stichting Kenniscentrum Recreatie, Den Haag.
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Koopmans, M. 2010. Ecologische beoordeling Residence de Weerribben te Paaslo, A&W-rapport 1539. Altenburg & Wymenga ecologische onderzoek, Feanwâlden.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Provincie Overijssel 2005. Streekplan Overijssel 2000+. Zwolle

Geraadpleegde websites

www.overijssel.nl
www.zoogdieratlas.nl
www.rijksoverheid.nl
www.waarneming.nl

Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (paragraaf 1) en soortbescherming (paragraaf 2).

1. GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvlinder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000-gebieden sprake van een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000-gebieden zijn toegestaan. Voor een aantal Natura 2000-gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerpbesluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van EL&I of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van EL&I 2005):

- 1 Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
- 2 Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
- 3 Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven (A) voor het plan zijn,

er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechtings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor de invulling van de EHS in een provinciale EHS (PEHS). Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van EL&I 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde dieren en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

- 1 Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
- 2 Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door EL&I goedgekeurde gedragscode.
- 3 Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een ontheffing nodig zijn.
- 4 Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

1. Tabel 1: licht beschermde soorten

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

2. Tabel 2: middelzwaar beschermde soorten

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een gedragscode, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door EL&I en van toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van EL&I zijn alle goedgekeurde

gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er moet aantoonbaar volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan EL&I worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

3. *Tabel 3: zwaar beschermde soorten*

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrictlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrictlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan EL&I worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

4. Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor versturende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door EL&I een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtensoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van EL&I zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van EL&I van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
- 2 Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
- 3 Zijn die gevolgen te voorkomen?
- 4 Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van EL&I en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van EL&I zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000-gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
- 2 Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
- 3 Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt in een aantal overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van EL&I in Werken aan Natura 2000 (ministerie van EL&I 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden ten aanzien van ganzenfoerageergebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (paragraaf 2.1).

Bezoekadres

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon
Fax

www.altwym.nl

Van: [redacted] |>
Datum: dinsdag 27 mei 2014 05:38
Aan: [redacted] |";
<eelco.fijma@steenwijkerland.nl>; " " <[redacted]>
Cc: [redacted] |>
Onderwerp: Fw: De Eikenhof en Krolsbergen

From: [redacted]
Sent: [redacted] 26, 2014 4:28 PM
To: [redacted]
Subject: De Eikenhof en Krolsbergen

Beste [redacted],

In ons telefoongesprek van afgelopen vrijdag had je aangegeven dat je graag een verheldering/toelichting wil op ons rapport met de ecologische beoordeling voor De Eikenhof en Krolsbergen. De paragraaf met aanbevelingen is normaal gesproken bedoeld om de eisen uit de beoordeling nog extra onder de aandacht te brengen. In dit geval zijn hier echter ook twee punten naar voren gebracht waar dit niet per definitie voor geldt. Ten aanzien van de eerste punt geldt dat bij de uitbreiding de houtsingels sowieso gespaard blijven en dat dit met de vermelding onder de aanbevelingen extra wordt belicht.

De tweede punt is puur ter aanbeveling. Het zou mooi zijn als er een zone van 10 meter vrij kan blijven, maar dit is geen voorwaarde om een conflict met de Flora- en faunawet te voorkomen.

Het laatste punt is een extra aanduiding van hetgeen dat wel is vereist, namelijk dat de aanwezige houtsingels niet worden belicht door de verlichting voor bij de uitbreiding op het terrein wordt geplaatst.

Ik hoop dat ik hiermee voldoende nadere toelichting heb kunnen geven, maar als er nog vragen zijn, kun je uiteraard contact met me opnemen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
adviseur / onderzoeker ecologie

www.altwym.nl

Altenburg & Wymenga

ECOLOGISCH ONDERZOEK

Op deze e-mail is onze [disclaimer](#) van toepassing.

Actualisatie ecologische beoordeling uitbreiding De Eikenhof te Paasloo

A&W-notitie FE KA 2016#2

opdrachtgever	Gemeente Steenwijkerland
projectcode	2016#2
auteur(s)	
status	definitief
datum	26 januari 2016
autorisatie	
uitvoerder	Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden Tel. , , www.altwym.nl

Inleiding

Het recreatiebedrijf De Eikenhof te Paasloo in de Gemeente Steenwijkerland is voornemens uit te breiden. Het inrichtingsplan is enkele jaren geleden uitgewerkt en is onlangs vastgesteld. Een ecologische beoordeling en toetsing aan de natuurwetgeving en -beleid is uitgevoerd in 2012, waarbij ook de herinrichtingsplan voor recreatiebedrijf Krolsbergen is betrokken. De Gemeente Steenwijkerland heeft Altenburg & Wymenga verzocht de uitgevoerde toetsing voor het plangebied De Eikenhof opnieuw te bekijken en te beoordelen of de getrokken conclusies nog houdbaar zijn, gelet op de eisen die wetgeving en beleid stellen aan de actualiteit van de natuurgegevens en de mogelijke veranderingen in de aanwezigheid van relevante natuurwaarden in het plangebied en omgeving.

Deze notitie is een oplegnotitie bij het rapport "Ecologische beoordeling uitbreiding De Eikenhof en Krolsbergen" (Greve & Van der Hut 2012). De rapportage is systematisch nagelopen op actualiteit van aanwezige natuurwaarden en relevante wetgeving en beleidsstukken. Hierin is ook de passende beoordeling (PB) bestemmingsplannen Buitengebied en Recreatieterreinen (Van der Hut *et al.* 2013) betrokken. Vervolgens is het toetsingsresultaat beoordeeld.

Huidige situatie en herinrichtingsplan

Het plangebied De Eikenhof is gelegen aan de zuidzijde van het huidige recreatieterrein De Eikenhof, aan de Paasloërweg 12 te Paasloo. In de beoordeling uit 2012 is beschreven dat in de huidige situatie 210 standplaatsen aanwezig zijn. Dit blijkt niet juist: er zijn 295 standplaatsen (toeristische plaatsen en type 1 (stacaravans)) en 16 recreatieve nachtverblijven type 2 aanwezig (in totaal 311 verblijfseenheden).

Het herinrichtingsplan bestaat uit de aanleg van 209 plaatsen, waarvan een deel recreatieverblijven betreft (83 type 1 en 20 type 2) en een deel toeristische plaatsen (106). Op grond van de plantoelichting uit 2015 (Gemeente Steenwijkerland 2015) zijn er in de nieuwe situatie na uitbreiding 36 recreatieve nachtverblijven van type 2, 213 recreatieve nachtverblijven van type 1 en 271 kampeerplaatsen of toeristische plaatsen. Het totaal aantal verblijfseenheden is 520.

Beschermde natuurwaarden

De wetgeving- en beleidskaders zijn niet gewijzigd. De Provincie Overijssel heeft een recentere kaart van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vastgesteld ("Zone ondernemen met natuur en water en begrenzing Ecologische Hoofdstructuur", Provinciale Staten 8 oktober 2012). Het plangebied maakt geen deel uit van de EHS. In 2013 heeft de gemeente het Bestemmingsplan Recreatieterreinen vastgesteld. De effecten van de geboden ontwikkelingsruimte op de Natura 2000-gebieden De Weerribben en De Wieden zijn beoordeeld in de (PB) bestemmingsplannen Buitengebied en Recreatieterreinen (Van der Hut *et al.* 2013).

De aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied en omgeving in recente jaren (2010-2014) is onderzocht op basis van recente literatuur: verspreiding van reptielen, amfibieën en vissen in 2014 (Van Delft *et al.* 2015), zoogdieren (waarneming.nl) en vogels in De Weerribben (sovon.nl). Uit deze overzichten blijkt dat in het plangebied en directe omgeving in de jaren 2010-2014 geen middelzwaar of zwaar beschermde vissen, reptielen en amfibieën zijn waargenomen. Dit geldt wel voor de bredere omgeving, zoals in de rapportage uit 2012 is vermeld. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de Boommarter (waarneming in 2015). Vogelsoorten met jaarrond beschermde soorten komen gedurende de broedperiode in de omgeving voor (Ransuil, Buizerd, Sperwer), maar er zijn geen meldingen van broedgevallen of territoria uit het plangebied. Relevante vogelsoorten in de ecologische beoordeling zijn Roerdomp en Snor. Deze soorten zijn kwalificerend voor De Wieden en De Weerribben en kunnen effecten onder-

vinden van een hogere recreatiedruk. In de jaren 2010-2014 zijn in De Weerribben 3-7 Roerdompen geteld (instandhoudingsdoel 10) en 87-95 Snorren (2010-2011; instandhoudingsdoel 100). In de jaren 2010-2014 zijn in De Wieden 15-28 Roerdompen geteld (instandhoudingsdoel 30) en 340-370 Snorren (2004-2011; van Dijk *et al.* 2012; instandhoudingsdoel 100).

Binnen de gemeentegrenzen vindt moerasontwikkeling op relatief grote schaal plaats in drie deelgebieden: Wetering Oost, Wetering West en Beulakerpolder. Omdat de Roerdomp een kritische soort is in de toetsing van ontwikkelingen, is voor deze soort een schatting gemaakt van de potenties binnen de natuurontwikkelingsgebieden (Van der Hut 2013). De schatting komt uit op een totaal van 12-17 paar. Binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied betreft het 3-5 paar in De Weerribben en 4-6 paar in De Wieden. Uit waarnemingenrubrieken blijkt dat Roerdompen zich inmiddels in deze gebieden hebben gevestigd.

Effecten

De beoordeling van effecten op beschermde natuurwaarden blijft ongewijzigd. In de PB zijn effecten beoordeeld op basis van een scenariostudie, waarin voor de afzonderlijke recreatieterreinen een groeimodel is doorerekend voor standplaatsen met een oppervlakte van 40m² dan wel 70m². In dit scenario is voor de Eikenhof minder ontwikkelingsruimte opgenomen dan in het nieuwe herinrichtingsplan (namelijk maximaal 337 verblijfseenheden; het inrichtingsplan gaat uit van 520 verblijfseenheden), omdat het uitgangspunt voor de huidige situatie niet correct was. Op basis van de scenariostudie voor alle recreatieterreinen gezamenlijk (maximaal 610 extra verblijfseenheden) is een afname berekend van (maximaal) 0,5 paar Roerdompen, 0,2 paar Bruine kiekendieven en 4 paar Snorren. Het effect op de Bruine kiekendief is feitelijk niet meetbaar. In het geval van de Snor is geen sprake van significante effecten, omdat het aantal broedparen aanzienlijk hoger ligt dan het instandhoudingsdoel van beide gebieden samen. In het geval van de Roerdomp is sprake van een meetbaar effect dat relevant is in de toetsing, omdat in de huidige situatie de instandhoudingsdoelen niet gehaald worden. Het effect van de uitbreiding van de Eikenhof (209 extra verblijfseenheden) wordt berekend op 0,17 paar. Dit is een in de praktijk niet meetbaar effect. Rekening houdend met een toename van de Roerdomp als gevolg van natuurontwikkeling hebben de uitbreidingsplannen voor De Eikenhof in cumulatie met andere ontwikkelingen geen negatief effect op de instandhoudingsdoelen van de Roerdomp in De Weerribben en De Wieden.

In de beoordeling van recreatieve ontwikkelingen is het recreatiezoneringsplan relevant dat opgenomen is in het zogenoemde visitormanagementplan (Van der Hut *et al.* 2009). In het concept Natura 2000-beheerplan Weerribben-Wieden is vastgelegd dat in De Weerribben en De Wieden 250 ha rustgebied voor moerasbroedvogels gerealiseerd dient te worden. Indien binnen dit areaal voldoende geschikt leefgebied aanwezig kunnen de instandhoudingsdoelen voor moerasbroedvogels gewaarborgd worden. Het beheerplan is echter nog niet definitief vastgesteld en onduidelijk is in hoeverre rustzones zijn ingesteld. Uit de ontwikkeling van broedvogelstand blijkt dat binnen deze zones (nog) onvoldoende geschikt leefgebied aanwezig is.

De beoordeling van effecten op andere Natura 200-gebieden, de Meervleermuis en beschermde soorten is conform de in 2012 uitgevoerde beoordeling.

Conclusies

De conclusie met betrekking tot de Natuurbeschermingswet is, dat als gevolg van de uitbreidingen in cumulatie met andere ontwikkelingen geen negatief effect optreedt op instandhoudingsdoelen van De Wieden en De Weerribben, mits verstoring van de mogelijk aanwezige vliegroute van Meervleermuis wordt voorkomen.

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflicten met de ecologische wet- en regelgeving omtrent de EHS en overige vormen van gebiedsbescherming.

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde soorten, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- broedende vogels en hun nesten worden niet verstoord;
- er vindt geen lichtuitstraling plaats op (potentiële) vliegroutes van vleermuizen langs de bomenrijen binnen en grenzend aan de plangebieden.

Aanbevelingen

Hieronder is een aantal aanbevelingen opgenomen, conform de beoordeling in 2012, waarmee invulling kan worden gegeven aan voorwaarden ten aanzien van de Flora- en faunawet en de Zorgplicht (artikel 2 van deze wet):

- handhaaf zoveel mogelijk de huidige houtsingels langs de randen van de plangebieden. Hiermee wordt leefgebied voor beschermde kleine, grondgebonden zoogdieren en broedvogels en foerageerzones van vleermuizen behouden;
- handhaaf een open zone van minimaal 10 meter langs de houtsingels, zodat de houtsingels geschikt blijven als foerageroute voor de vleermuizen;
- voorkom verstoring van vleermuizen door verlichting van paden en wegen zoveel mogelijk door armaturen naar beneden te laten schijnen en niet in de richting van aangrenzend weiland of houtsingels.

Literatuur

- Delft J. van, A. de Bruin & P. Frigge 2015. Waarnemingenoverzicht 2-14. RAVON 59 jaargang 17 nummer 4 bijlage (1-32). RAVON, Nijmegen.
- Gemeente Steenwijkerland 2015. Ontwerpbestemmingsplan Verblijfsrecreatieterrein De Eikenhof 2015. Gemeente Steenwijkerland, Steenwijk.
- Greve, M.S.E., R.M.G. van der Hut 2012. Ecologische beoordeling De Eikenhof en Krolsbergen. A&W-rapport 1815. Altenburg & Wymenga, Veenwouden.
- Hut, R.M.G. van der, C. J. de Jonge, R.F.A. Berkers, L. Davids. 2009. Visitormanagementplan Nationaal Park Weerribben-Wieden. A&W-rapport 1146.
- Hut, R.M.G. van der. 2013. Passende Beoordeling Bestemmingsplan Buitengebied en Bestemmingsplan Recreatieterreinen Steenwijkerland. A&W-rapport 1821. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden.

BIJLAGE: plankaarten

Ligging bestaand Eikenhof en het plangebied, bestemd voor uitbreiding.
Bron: KR8 Architecten 2013.

Inrichtingsontwerp uitbreiding

Eikenhof Bron: KR8 Architecten 2013.